

nice niso vse osnovane po Raiffleisnovem sistemu, a njih delovanje je povsod koristno.

Poslednji čas se posojilnice po Raiffleisnovem sistemu tudi pridno snujejo. Mi tukaj ne bomo preiskavali, če je ta sistem res najboljši. Snovatelji posojilnic na Dolenjem Štajarskem so imeli o svojem času proti njemu nekatere tehtne pomislike. Sicer so se pa s tistega časa kreditne razmere znatno premenile.

Reforma bratovskih skladnic rudarskih delavcev je jako potrebna in katoliški shod se jo je tudi spomnil, če tudi se ni izrekel v katerem smislu naj se vrši ta reforma. Po našem mnenju bi se pred vsem moralo skrbeti, da se za rudarske delavce, ki so v največji nevarnosti, vpelje boljše preskrbljenje za slučaj nezgode. Sedaj so na slabšem od drugih industrijskih delavcev. Zaradi tega pač ni umestno ž njimi delati razlike, ker slučajno spadajo pod poljedelsko ministerstvo, ne pa pod trgovsko, kakor tovarniška podjetja.

Shod se je izrekel za davčno reformo v zmislu, da se bolje obdači premakljivi kapital. O tem se je že mnogo govorilo in pisalo. Reči moramo, da je tukaj lažje govoriti, nego pa izvršiti. Premakljivi kapital se je dosedaj odtegnil obdačenju in se bode najbrž tudi v bodoče, ker bode večkrat le težko vedeti zanj. Sploh pa odobrujemo vsa prizadevanja, ki se store v tem oziru, mislimo pa, da bi se sploh veliki kapital, naj bode že premakljiv ali nepremakljiv huje obdači. Tudi tisti, ki imajo velikanska posestva, tovarne in rudnike, na stotine ali celo na tisoče delavcev lahko več davka plačujejo nego ga plačujejo sedaj. V tem oziru zde se nam resolucije katoliškega shoda nekoliko pomanjkljive. Z veseljem pa omenjamo, da je shod se izrekel za razbremenjenje proizvajajočih stanov.

Zastran valutne reforme se je shod izrekel, da naj se prebivalstvo varuje pred gmotnim oškodovanjem. S tem je pa shod izrekel nekako grajo konservativcem, ki so bili tudi na shodu. Priznal je, da je dosedanje vrenje valute prebivalstvu gmotno oškodovalo. „Novice“ so o urejenju valute že mnogo pisale in nam ni potrebno še tukaj pojasnjevati svojega stališča.

Podobno resolucijo, kakor dolenjeavstrijski katoliški shod, je bil sklenil tudi češki katoliški shod v Brnu, ali se je nekako preklicavala, ker konservativcem ni ugajala.

Shod se je izrekel za volilno reformo na podlagi združne organizacije. O tej stvari bomo pa imeli pri-liko še govoriti.

Obrtnijske raznoterosti.

Prepoved upijanljivih esenc za žganje. Ministerstvo notranjih stvari je prepovedalo uvoz, obrtno izdelavo in prodajo iz močnih dišav, kakor popra, paprike i. t. d. napravljenih ali pa upijanljive snovi v sebi imajočih esenc, katera se pridevajo žganju, da bi imela večjo moč. Višji zdravstveni svet se je izrekel, da so take primesi zdravju škodljive. Ta naredba se pa ne tiče pripravljanja alkoholičnih pijač za zdravila.

Osmojeno perilo. Če perilo gladiš z prevročim gladilnikom, se osmodi; take osmojene dele zakriješ, ako raztopiš

v vodi boraks, namažeš zasmojene dele in potem gladiš z gladilkom tako dolgo, da se posuše.

Veliki mlini v Ameriki. Duluški mlin „Imperial“ zmelje in napolni v 24 urah 8000 sodčkov moke, česar stori minneapoliski „Pillsbury“ v 24. urah le 7200. „Imperial“ je tedaj največji mlin na svetu. Vsak sodček tehta 200 funtov. Ne čudimo se torej, če postaje delavec vedno ubožnejši, ker en sam mlinski stroj izvrši tako ogromno množino moke v 24. urah

Pridelovanje pese na Dolenjskem.

Izredni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske vršil se je dne 29. m. m. v prostorih ljudske šole v Trebnjem. Otvoril je občni zbor družbeni predsednik g. ces. svetnik Iv. Murnik in predstavil zboru g. vladnega zastopnika viteza Laschana in gosp. deželnega glavarja Otona Detela proseč ju, da bi na merodajnih mestih podpirala namero današnjega zbora.

Vladni zastopnik in dež. glavar sta v svojih odgovorih naglašala važnost pridelovanja sladkorne pese in vpeljave sladkornega obrta na Dolenjskem ne le za to stran dežele Kranjske, temveč tudi za celo deželo in posebno tudi še za povzdigo prometa na dolenjskih železnicah. Po besedah g. viteza Laschana bode c. kr. deželna vlada podpirala to namero pri vis. c. kr. ministerstvu in zagotavljal je zborovalce g. dež. glavar, da bode tudi dežela po vsej svoji moči pospeševala pridelovanje sladkorne pese in s tem ustanovitev tovarne za sladkor.

Zborovalci, katerih se je zbralo nad 100, in med katerimi je bilo več gospodov duhovnikov, veleposestnikov in učiteljev, so to z odobravanjem na znanje vzeli. Na to poročal je tajnik družbini g. ravnatelj Pirc o tem, kaj sta doslej dež. odbor in glavni odbor družbini o tej stvari storila in kaj namerava zadnji storiti, ako bode slavni zbor mogel in hotel uže danes na osem vprašanj odgovoriti, katera se tičejo:

- 1.) Krajev, v katerih naj bi se pesa pridelovala in kje naj bi bilo središče za to;
- 2.) vprašanja ali je dosti polja;
- 3.) koliko bi se moglo posestva s peso obdelovati;
- 4.) kolobarenja;
- 5.) delavskih razmer;
- 6.) vinarstva;
- 7.) gnoja in umetnih gnojil in
- 8.) s kom naj bi se najprej začelo.

Razprave so bile jako živahne in udeležili so se jih mej drugimi gg: grof Barbo, vitez Langer, baron Berg, učitelj Pogačnik, vodja dež. poljedelske šole Dolenec, ravnatelj Rieger od sv. Ane pri Tržiču, posestnik Koračin, adjunkt dež. poljedelske šole Rohrmann, dr. Gorjani, ravnatelj Pirc in dr.

Po daljši razpravi, katera je dala precej informacije o tem vprašanju glavnemu odboru družbe, se je sprejel nasvet gosp. grofa Barbo z dodatkom ravnatelja Pirca,

po katerem ima družba nalog potom podružnic na Dolenjskem delati na to, da se vpelje pridelovanje sladkorne pese, da preskrbi s pomočjo deželne in državne podpore pesno seme in umetna gnojila in da vse potrebno ukrene, da se bode brž ko mogoče vprašanje glede tovarne za sladkor rešiti moglo.

Družbeni predsednik gosp. ces. svetnik Iv. Murnik izreka zahvalo zborovalcem za njih trud in jih pozivlje naj se drže reka: pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal, ker le če se bo na ta način delalo, mogoče bo z državno in deželno podporo to velevažno vprašanje tako rešiti, kakor si želimo; se zahvaljuje gg. vladnemu zastopniku in dežel. glavarju za obljubljeno podporo in zaključi po triurnem zborovanju zbor, želeč, da bi se želje brž ko mogoče vresničile s klicem „v to pomozi Bog“!

(Konec sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Krmljenje s krompirjem. Krmljenje mladih konj s krompirjem se jako priporoča. Konji, ki so pri premeni dlake kašljali, so kašelj zgubili, ako se je jim dajal krompir. Ker pa krompir nima v sebi dovolj dušika, se mora konjem dajati h kratu kako drugo močnejšo krmo, kakor otrobi. Krompir, ki se daje konjem, se mora razrezati na kosce. Če se pomladi daje krompir konjem, morajo se kalovi skrbno odpraviti.

Največje jabolko v Nemčiji. V Habu na Badenskem je letos izrastlo jabolko, ki tehtala 875 gramov. Dosedaj je veljalo za najdebelejše jabolko, ki je pred nekaterimi leti bilo dobilo darilo na neki razstavi, in je tehtalo 509 gramov.

Jajca na Kitajskem. Že šest let pošiljala je Kitajska v Zjedinj. države vsako leto 200.000 ducatov jajec in Japonska 87.000. Koliko veljajo neki tam, ker veljajo v Ameriki samo osem centov ducat.

Poučni in zabavni del.

Družbe sv. Cirila in Metoda redna IX. velika skupščina

dne 7. avgusta 1894. l. v Novem Mestu.

(Konec.)

Ptuj: V Hajdini zbrani gostje na Šlambergerjevi primicji naudušeno pozdravljajo slavno skupščino naše slavne družbe, kličoč jej: Tako naprej! Vodušek.

Škofja Loka: V Stari Loki zbrana dekanijska duhovščina nazdravlja

Kožuh, dekan. Tomažič, župnik.

Trst: Bodi nam Vaša družba pot k jedinstvu!

Ljubljancanje v Trstu.

Tolmin: Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Tolminu pozdravlja srčno slavno skupščino ter kličo njenemu požrtvovalnemu odboru trikratni: Živio, slava!

Odbor.

Tolmin: Zbranim skupščinarjem slava!

Tolminska podružnica.

Toplica-Zagorje: V duhu z Vami Vas najiskrenejše pozdravljamo, želeč, da bi res pvenehalo vsako strankarstvo. Naj bi vsi Slovenci složno in požrtvovalno delovali

na to, da se utrdi prevažna družba, posvečena vzgoji naše mladine. Bog in narod!

Vipava: Učiteljsko društvo postojinskega okraja, zbrano v Vipavi, kličo zbranim udeležencem in častitemu predsedstvu: trikratno slavo!

Višnja Gora: Bog živi, Bog krepi prekornostno društvo in Bog vcepi pravo hvaležnost narodu do družbe, ki nam rešuje našo deco.

Mestno županstvo Višnja Gora

Vrhnika: Zbrane skupščinarje pozdravljati vrhniški podružnici, Bog in narod!

Lenarčič.

Hitro je minul čas in treba je bilo odriniti na Grm. Tu nas je prijazno vsprejel ravnatelj kmetijske šole, Viktor Doleuc, ter nam razlagaje vse skazoval.

Po šesti uri zvečer vrnilo so se skupščinarji na sicer prostoren, a za ta dan premajhen Brunarjev vrt, kjer je bil koncert. Novomeška godba in „Dolenjsko pevsko društvo“ s svojimi moškimi in mešanimi zbori rešila sta svojo zadačo v polni meri.

Po izborni vspelimi koncertu treba je bilo pravočasno oditi na kolodvor, kamor so nas spremili prijazni Novomeščani. Tu smo se ločili stiskaje roke v nadi, da se čez leto dni zdravi snidemo ter ohranimo današnjo ponovljeno naudušenost v dosego blagega družbinega namena: Slovenskim otrokom slovensko šolo!

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Konec.)

Povrnimo se zdaj v duhu zopet nazaj na postajo Rakek, in odrinimo od tam naprej. Proga do bližnje postaje Logatec gre večinoma po samoti. Imenovana postaja je na lepem odprtem svetu, in tudi tukaj okoli so se vršile letos velike vojaške vaje. (Bog nam milostno ohrani ljubi mir, in naj bi vojska ostala vedno le omejena na orožne vaje. Gotovo bi bili presvitli vladar in vsi narodi tega najbolj veseli!) Ne dalječ proč od postaje je farni kraj enacega imena, že nekdanj Rimljanom znan pod imenom „Longaticum“. Že takrat je vezala te kraje cesta skozi Hrušico z Gorico in Italijo. Dolga leta je bila ta cesta nekako pozabljena, novi časi pa so jej dali zopet novo veljavo. Daljna vožnja od Logatca postane zopet bolj samotna, t. j. ona vodi po samotnih krajih. Kmalu privozili smo na kraj, kjer se nam je globoko doli k levi pokazal od blede mesečine obsijan trg Vrhnika; naprej pa smo v gledali kmalu zopet globoko pod nami obširna poslopja grajščine Bistra, ki je bila do časov cesarja Jožefa II. skozi več stoletij kartuzijanski samostan. (Glej Valvazor XI. knjiga stran 140—143.) Vedno bolj se nam je odpiral svet čez močvirje, proti Ljubljani in na kamniške snežnike. Naslednja postaja Borovnica je znamenita zaradi orjaškega mosta, ki tik pred njo vodi železnico silno visoko čez dolino enacega imena. Prav za prav stojita dva mosta eden nad drugim

Obrtnijske raznoterosti.

Novi obrtni zakon. Vlada še sedaj ni predložila zbornici poslancev novega obrtnega zakona. Vodstvo obrtne stranke se je v tej stvari že obrnilo do vlade, pa je izvedelo da bode vlada še le tedaj predlogo o premembi obrtnega reda predložila, ko bodo vse druge obrtne predloge rešene. Če bode državni zbor tako hitro deloval, kakor sedaj, se vladi ni bati, da bi jej bilo treba zbornico vznemirjati z novim obrtnim redom.

Zavarovanje proti nezgodam. V nekem posebnem slučaju je odločilo upravno sodišče, da je stavbenim obrtnikom plačati zavarovalnino proti nezgodam le za nezgode pripetivše se na stavbišči. To je vzbudilo veliko nevoljo. Več zavarovalnic se je ravnalo po tem. Predsedstvo moravsko-sleške zavarovalnice proti nezgodam je pa v svoji poslednji seji prišlo do drugačnega sklepa. Iz razsodbe za poseben slučaj ne gre izvajati posledice za ves tesarski obrt. Omejitev zavarovanja na stavbišča ni utemeljena niti v zakonu niti v posebnih odnosajih tesarskega obrta. Ta zavarovalnica je zatorej izplačala zavarovalnino tudi za slučaj, ki se ni pripetil na stavbišči. Če se pri kaki zavarovalnici za nezgode še odkloni zavarovalnina, bi kazalo zopet pritožiti se na upravno sodišče, ako ni slučaj jednak tistemu, o katerem je sodilo upravno sodišče.

Kmetijstvo.

Pridelovanje pese na Dolenjskem.

(Konec.)

Upamo, da bode prizadevanje kmetijske družbe v tem oziru imelo ugodne uspehe. Kraj za pridelovanje pese in za napravo sladorne tovarne je posebno ugoden po izreku veččaka cesarskega svetnika Schütza, ki je pred dvema letoma ogledal mirniško grajščino na Dolenjskem. Tla so globoko ilovnata, pomešana z apnenikom. Dosedaj se te zemlje niso globoko obdelovale, ali pri globokem obdelovanji bi bilo najbolje za pridelovanje pese. Preiskal je 60 oral velik travnik in se prepričal, da bi bil v ta namen najugodnejši, ako se nekoliko osuši, kar bi se doseglo z neznatnimi stroški.

Vremenske razmere so za peso ugodne, kolikor se je moglo poizvedeti. Pesa potrebuje vlažno zimo, mokro pomlad in suho poznejše poletje. To je pa na Dolenjskem. Posebno je od srede avgusta do srede septembra navadno lepo. Upati je, da se bode pridelalo po 200 meterskih centov pese na enem oralu.

Delavci na Dolenjskem niso dragi. Sedaj delajo ženske po 30 in moški po 60 kr. na dan. Pri pridelovanji pese bi posebno ženske imele delo. Seveda bi se delavske plače nekoliko povekšale. Delavcev bi ne manjkalo.

Prometne razmere so ugodne, ko se je naredila dolenjska železnica in ceste so dobre. Kmetje bi gotovo ne daleč vozili peso v tovarno, kakor jo v drugih krajih.

Pese bi tovarni ne manjkalo. Bilo bi, ko se nekatere travniki premene v njive 4000 oral njiv na razpolago. Pesa se navadno sadi trikrat v osemkratnem menjanji pridelkov. 300—500 oral s peso posejanih pa že

daje od 60 do 100 tisoč meterskih centov pese, kar popolnoma zadošča za srednje tovarne.

Tudi kurivo ni na Dolenjskem drago. Apnenika je dosti povsod, da se bode po ceni pripravljalo apno za čiščenje sladornega soka. Okrog Mirne je dobra voda na razpolago. Poleg tega je dosti stavbenega gradiva. Poleg apna bi po ceni lahko na mestu delali opeko. Tisoč opek bi ne stalo čez 7 gld. Kubični meter kamna se sme računati k večjemu po pet gld. Tudi stavbeni les bi bil po ceni debiti.

Potrebne kemikalje zlasti solne kisline, bi se po ceni dobivale iz kemične tovarne v Hrastniku. Ker daleč okrog ni sladorne tovarne, bi se tudi po ceni dobile kosti za napravo kostnega oglja, s katerim se čisti sladkor. Tudi bi tovarna lahko razpečevala sladkor, katerega sedaj vse južne dežele dobivajo s Češkega ali Moravskega.

Kmetijske raznoterosti.

Ruski kmetijski kongres. Ruski car je zaukazal, da se skliče kongres ruskih kmetovalcev v januarju v Peterburgu.

Vinska letina v Franciji je letos slabša od lanske. Lani se je bilo pridelalo kacij 50 hektolitrov vina, letos pa le 39 milijonov hektolitrov.

Ne pozabite lačnih tičev. Po zimi se tičem navadno slabo godi. Večkrat jih mnogo pogine od lakote. Od tega pa ima škodo kmetovalec, ker jih ni, da bi mu preganjali škodljive mrčese. Pri vsakem gospodinjstvu je več odpadkov od kruha, špeha, mesa i. t. d., ki bi se lahko dali tičem. V prodajnicah žita in semen se tudi nahajajo razni ostanki, ki nimajo posebne vrednosti, a tičem bi pa bila dobra hrana. Celo v smeteh kacij prodajnic je marsikako zrnce, katero bi poiskali ptiči, ako se potresa na pravo mesto. Pri tem moramo omenjati, da se mokra hrana tičem ne sme zunaj dajati, ker se rada skisa in postane škodljiva.

Poučni in zabavni del.

Franc Ferdinand Lesseps.

Danes teden je umrl jeden najznamenitejših mož našega časa Franc Ferdinand Lesseps v 90. l., na gradu Chasnay aux Bois na Francoskem. Lesseps je bil dosegel slavo, kakor malo kateri drugi, s tem, da je zgradil veliki sueški prekop, katerega so mnogi imenovali osmo čudo sveta in tako odprl svetovnemu prometu nova pota.

Rojen je bil dne 19. novembra 1805. leta. L. 1825. je vstopil v diplomatsko službo. Od 1832. do 1838. l. je bil konzul v Kajiri, kjer je prišel na misel, da bi prekopali Sueško zemeljsko ožino in tako odprli novo pot svetovnem prometu. Leta 1847. je bil imenovan francoskim poslanikom v Madridu in leta 1849. je pa bil kot izredni odposlanec poslan v Rim, da napravi sporazumljenje z začasno vlado. To se mu pa ni bilo posrečilo. Dvomit so jeli v njegove diplomatske sposobnosti in on je nevoljen se odtegnil diplomatski službi.

Rekli smo zgoraj, da je kot konzul v Kajiri bil